

Satranç

Kıvanç Çefle [btsatranc@tubitak.gov.tr]

Dokuzuncu FIDE Dünya Kompozisyon Kupası

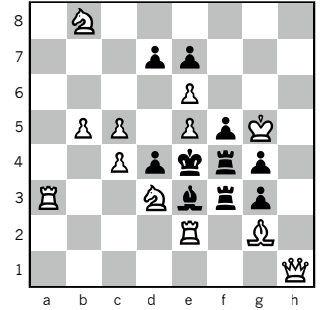
Dünya Satranç Federasyonu (FIDE) ve Dünya Satranç Kompozisyonu Federasyonu (WFCC) iş birliğiyle düzenlenen Dokuzuncu FIDE Dünya Kompozisyon Kupası'nın kesin sonuçları belli oldu. Yarışma sekiz dalda yapıldı: İki, üç hamlelik ve daha uzun problemler, etüt, yardımcı mat, ters mat, deneysel satranç problemleri ("fairly chess") ve retrograd analiz problemleri. Kendine güvenen herkes yarışmaya problem gönderebiliyordu ancak belirli bir dala en çok bir problemle katılma şartı vardı. Kurgular önce yarışmanın yöneticisine gönderiliyor, o da kendisine gelen kurguyu ilgili hakeme yönlendiriyordu.

Hakemler, kendilerine gelen problemleri orijinallik, zorluk ve estetik yönden değerlendirdiler. Sonra da ödül kazanan problemleri yöneticiye yolladılar, "ön sonuç" denen bu değerlendirme, kurguların adları belirtilmeksizin FIDE ve WFCC internet sayfalarında satranç kamuoyuna sunuldu. Bir aylık bir dönem sonunda bir itiraz gelmemesi üzerine bu sonuçlar kesinleşti ve ödül kazanan problemler bu kez kurgularının isimleriyle birlikte internette ilan edildi.

Size bu büyük satranç olayında ödül kazanmış yapıtlardan örnekler sunacağız. Önce üç hamlelik problemler dalında birincilik ödülü kazanmış problemi görelim (Diyagram 1).

Diyagram 1

Eugene Fomichev (Rusya)
Birincilik Ödülü

Beyaz oynar ve üç hamlede mat eder.

Çözüm:

1. **Ac6!!** (*zugzwang*)
a) 1...d6 2. **Vb1!** 3. **Af2 mat**;
b) 1...d5 2. **Va1!** 3. **Vxd4 mat**;
c) 1...dxe6 2. **Vh2!** gxf2 3. **Af2 mat**;
d) 1...dxc6 2. **Vh8!** cxb5 3. **Va8 mat!**

Çözümün olağanüstü tematik bütünlüğüne hayran kalmamak mümkün değil. Hakem dünyaca

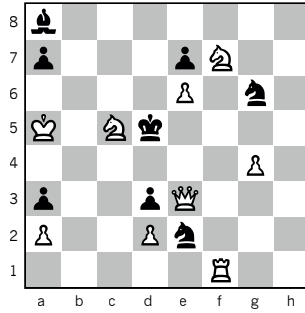

Ünlü Hintli kurgucu C.G.S. Narayanan da problemden son derece etkilenmiş ve 1. Ac6!! hamlesini “süper tematik anahtar hamle!” olarak tanımlamış. Burada ne var? *Zugzwang*'daki siyah, tek hareketli taşı olan d7'deki piyonunun yapabileceği dört farklı hamle ile karşı koymaya çalışıyor. Yani “Pickaninny teması” söz konusu. Buna karşılık beyaz da her seferinde veziriyle farklı bir hamle yaparak cevap veriyor, daha doğrusu vermek zorunda kalıyor. Örneğin “a” varyantındaki 2. Vb1 “b” varyantında işe yaramaz: 1... d5 2. Vb1? dxc4! 3. Af2+ Şd5!. Sizlere de problemin işleyiş mekanizmasını incelemenizi tavsiye ederiz, bu şekilde problemlerden çok daha fazla zevk alırsınız.

Diyagram 2

Mikhail Marandiyuk (Ukrayna)
Dördüncü Şeref Mansiyonu

Beyaz oynar ve üç hamlede mat eder.

Çözüm:

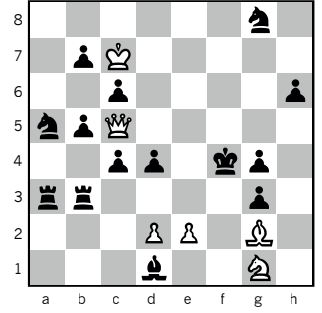
- 1. Aa4!** [tehdit 2. Vc5+ Şe4 (a) 3. Ag5 mat, 2...Şxe6 (b) 3. Vf5 mat];
a) 1...Ag3 2. Vxd3+ Şxe6 (b) 3. Ac5 mat, 2...Şc6 (c) 3. Vd7 mat;
b) 1...Ah4 2. Ve5+ Şc6 (c) 3. Ad8 mat; 2...Şc4 (d) 3. Vc5 mat.
c) 1...Ad4 2. Ve4+ Şc4 (d) 3. Kc1 mat; Şxe4 (a) 3. Ac3 mat.

Bir satranç probleminde, siyah şah üzerinde durduğu karenin çaprazında bulunan dört karenin her birine hareket ediyorsa, buna “yıldız kaçış” (star flight) deniyor. Bu fikrin gösterildiği birçok problem var. Burada hakemin beğenisini kazanan özellik ise bu yıldız kaçışların ikişer kez görülmesi (a, b, c ve d ile gösterilen hamleler). Gerçekten yüksek kurgusal yetenek isteyen bir motif!

Sırada üç hamleden daha uzun problemler kategorisinde dereceye giren bir problem var (Diyagram 3).

Diyagram 3

Viktor Syzonenko
Üçüncülük Ödülü

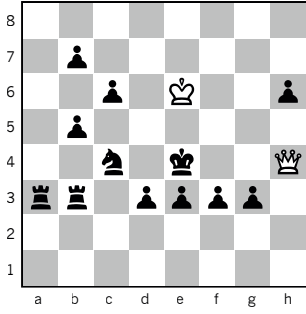
Beyaz oynar ve dokuz hamlede mat eder.

Çözüm:

1. Şd6? (2. Ve5 mat) 1...Ke3!
Demek ki beyaz önce siyahı bu savunmadan yoksun bırakmalı:
1. e4! (tehdit 2.Vf5 mat) **1... dxe3 e.p. 2. Ae2+!**
“e” sütunu kapandı ama 2. Şd6 hâlâ mümkün değil çünkü 2... Kd3+ var. Diğer yandan 2. d4? erken olur çünkü 2...c:d3 e.p.
3. Şd6 Ac4+ 4. Şe6 e2! devam yolundan sonra siyah mattan kurtulur.
2...Fxe2 3. d4! (tehdit 4.Ve5 mat) **3...cxd3 e.p. 4. Şd6 Ac4+ 5. Şe6**
Tehdit 6. Vf5 mat. Daha önce 2. Ae2+ hamlesi ile fil e2'ye zorlandığı için şimdi 5...e2 hamlesinin mümkün olmadığına dikkat ediniz.
5...Ae7 6. Vxe7 (7.Vf6 mat) **6... Ff3 7. Vf6+ Şe4 8. F:f3+ gxf3 9. Vh4 mat.**

Ayrı bir diyagramı hak eden enfes bir mat pozisyonu (Diyagram 4).

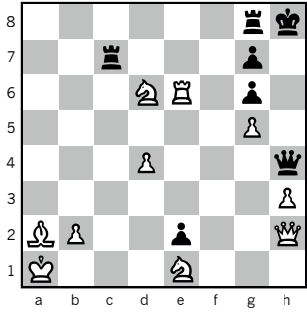
Diyagram 4

Son olarak, etüt dalında birincilik kazanmış yapıtı sunuyoruz (Diyagram 5).

Diyagram 5

Aleksandr Stavrietsky
Birincilik Ödülü

Beyaz oynar ve berabere kalır.

Çözüm:

Beyazın materyal üstünlüğü olmakla birlikte siyahın çok kuvvetli bir tehdidi var:

1...Kc1+ 2. Fb1 Ka8 mat. Beyaz son derece dinamik oynamalı.
1. Af7+! Şh7! 2. Vxe2 Kc1+ 3. Fb1 Ka8+ 4. Ka6 Ve4!

Hem a8 ve g6'yı savunan hem de 5... Vxb1 mat ve veziri

almakla tehdit eden çok güçlü bir hamle.

5. Ac2!

5. Vxe4?? Ka6 mat.

5...Vxc2

5...Vxe2 6. Kxa8

Kxb1 7. Şxb1 Vf1+ 8.

Şa2 Vxf7+ 9. b3! Ve beraberlik.

6. Vh5+!! gxh5 7.

g6+! Vxg6 8. Ag5+

Şh6 9. Af7+ Şh7 10.

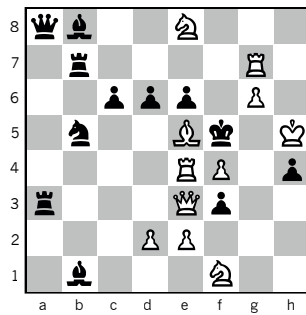
Ag5+ ve sürekli şah ile beraberlik.

Ayın Soruları

Sizin çözmeniz için aynı yarışmadan iki kurgu seçtik.

Diyagram 6

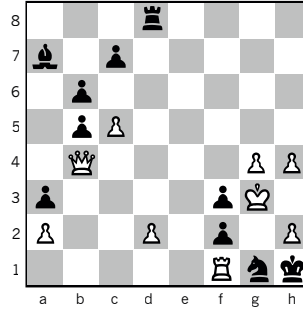
Leonid Yarosh
Birinci Övgü

Beyaz oynar ve üç hamlede mat eder.

Diyagram 7

Sergey Abramenko
Birinci Övgü

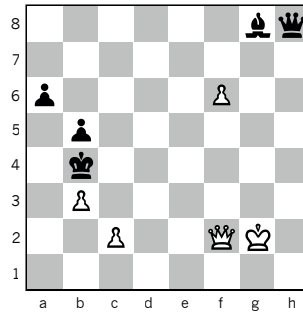

Beyaz oynar ve dört hamlede mat eder.

Geçen Ay Sorulan Etütlerin Çözümleri

Diyagram 8

V. ve M. Platov
Sydsvenska Dagbladet
Snallposten, 1911
Şeref Mansiyonu

Beyaz oynar ve kazanır.

1. Vd4+ Şa3

1...Şa5 2. Vd8+ Şb4 3. Vf8+ Şc3 4. f7; 1...Fc4 2. bxc4 bxc4 3. Vd6+ Şb5 (3...Şc3 4. f7 Vg7+ 5. Vg3+) 4. Vd7+ Şa5 5. f7 ve kazanır.

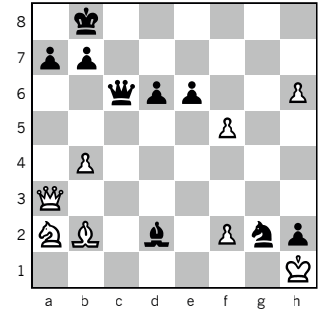
2. Va1+ Şb4 3. f7!! Vxa1 4. f8=V+ Şa5

4...Şc3 5. Vf6+.

5. Vd8+ Şb4 6. Vd6+ Şa5 7. b4+ Şa4 8. Vxa6+ Şxb4 9. Vxa1 ve kazanır.

Diyagram 9

Vladimir Neistadt
V. Platov-140 Etüt Yarışması,
2021
Şeref Mansiyonu

Beyaz oynar ve berabere kalır.

Çözüm:

Siyah 1...Ah4+ ile tehdit ediyor. 1. Şxh2 oynarsa 1... Ff4+ ve siyah kazanır.

1. b5!

En etkili hamle.

1...Vd5 2. Vxd6+!! Vxd6 3. h7 Fc3 4. Axc3

4. Fxc3? Vd1+ 5. Şxh2 Vh5+ ve siyah kazanır.

4...Vd4 5. f6 Vxf6 6. Aa4 e5 7. Ab6!!

Etüdün zirve noktası. Beyaz 8. Ac7+ (çatal) ile tehdit ediyor. 7. f4 mümkün değildi çünkü 7...Şc7 savunması var.

7...axb6 8. f4!! Axf4 9.

Bxe5+ Vxe5 10. h8=V+

Vxh8 ve pat.